

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ДИСЦИПЛІНИ
“ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ”
(для молодших спеціалістів)**

Київ 2018

Підготовлено доцентом кафедри соціології та соціальної роботи

Ф. К. Бісенбаєвим

Затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи

(протокол № 8 від 7.03.18)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук (протокол № 8 від 29.03.18)

Бісенбаєв Ф. К. Навчальна програма дисципліни «Основи соціальної політики» (для молодших спеціалістів). – К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. – 21 с.

Навчальна програма містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Основи соціальної політики», теми рефератів, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2018

© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основна мета курсу «Основи соціальної політики» – вивчення взаємозв'язку соціально-економічного розвитку суспільства і соціальної політики, основ соціальної політики, її функцій у різних типах товариств, формування та інституціоналізації цих функцій у ході історичного розвитку, механізмів реалізації цих функцій.

Завдання курсу:

- формування розуміння специфіки моделей соціальної політики в різних країнах і чинників, що зумовлюють ці відмінності;
- розгляд і аналіз досвіду реалізації соціальної політики в Україні (насамперед в останні десятиліття), суспільного запиту з боку суспільства до моделі соціальної політики, оптимальної для України, а також уявлень громадян про відповідальність за її виконання різних суб'єктів і про оптимальні цілі та механізми проведення реформ у соціальній сфері.

Студент для освоєння курсу повинен уміти:

- визначати основні поняття, адекватні для опису, порівняння та аналізу досліджуваних явищ і процесів;
- розкривати абстрактні поняття на конкретних прикладах із сучасного соціального, економічного та політичного життя;
- знаходити причинно-наслідкові зв'язки між досліджуваними соціальними явищами і процесами, пояснювати досліджувані соціальні явища і процеси, наводити приклади, аргументувати свою думку теоретичними визначеннями і приводити відповідні факти;
- самостійно знаходити додаткову інформацію для підготовки до обговорення питань, що вивчаються.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- основні соціальні проблеми сучасного суспільства і можливості соціальної політики в їх вирішенні;
- суть соціальної політики та її співвідношення із соціально-економічною політикою;
- ключові стратегії (моделі) соціальної політики;
- основні проблемні точки сучасної соціальної політики;

- базові закономірності реалізації заходів соціальної політики та механізми функціонування основних її напрямів;

- основні напрями та досвід реалізації соціальної політики в Україні;

уміти:

- виробляти, відбирати, обробляти і аналізувати інформацію про соціальні проблеми суспільства і про заходи соціальної політики;

- вибудовувати причинно-наслідкові зв'язки між соціально-економічними процесами і заходами соціальної політики;

володіти:

- понятійним апаратом, застосовним для аналізу сучасної соціальної політики;

- навичками аналізу впливу заходів соціальної політики на соціально-економічні процеси;

- здатністю використання теоретичних знань для формулювання практичних рішень у галузі соціальної політики;

- навичками отримання інформації з різних типів джерел, включаючи Інтернет і зарубіжну літературу.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ»

№ пор.	Курс _____ Семестр _____	Кількість годин, з них:						Пр.
	Разом годин у семестрі _____ Теми	Л	СЗ	ПЗ ЛЗ	ІКР	СРС	Форма контр.	
	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні основи вивчення соціальної політики							
1	Соціальна політика: сутність, основні принципи і моделі							
2	Соціальна політика в системі суспільних відносин							
3	Основні пріоритети соціальної політики в Україні							
4	Держава як головний суб'єкт соціальної політики.							
5	Соціальні суб'єкти – інститути соціальної політики							
	Змістовий модуль II. Основні напрями соціальної політики							
6	Соціальна політика і принципи соціального захисту.							
7	Соціальна політика держави у сфері праці й трудових відносин							
8	Державна соціальна політика в різних галузях соціальної сфери							
9	Соціальна політика відносно різних категорій населення							
10	Соціальна робота як інструмент реалізації соціальної політики в різних галузях соціальної сфери							
	Разом годин: 81							

Форми контролю: усне опитування – У;
 контрольні роботи – КР;
 перевірка конспектів – ПК;
 перевірка завдань для самостійної роботи – СР;
 тестування – Т;
 колоквіум – К;
 інші – _____

ЗМІСТ
дисципліни
«ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ»

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні основи вивчення соціальної політики

Тема 1. Соціальна політика: сутність, основні принципи і моделі

Поняття соціальної політики і підходи до її визначення. Об'єкт і предмет соціальної політики. Механізми соціальної політики. Соціальні гарантії як механізм соціальної політики.

Мінімальні державні соціальні стандарти як основа соціальних гарантій. Основні соціально-політичні категорії. Соціальна політика як навчальна дисципліна. Значення і задачі курсу в професійній підготовці майбутнього фахівця із соціальної роботи.

Література [1-4; 7-10; 14; 31-35; 40]

Тема 2. Соціальна політика в системі суспільних відносин

Місце і роль соціальної політики у суспільстві. Вплив соціальної політики на розвиток соціуму, економіки, політики і культури. Соціальна політика як чинник життєдіяльності людини, його формування і розвитку. Соціальна політика як механізм захисту життєвих інтересів людини. Соціальна політика і соціальна безпека держави і особи. Соціальна справедливість як соціально-політична мета і критерій соціальної політики. Рівень і якість життя соціальних груп як показник ефективності соціальної політики.

Література [1-4; 7; 10; 31-35; 41; 44]

Тема 3. Основні пріоритети соціальної політики в Україні

Підстави для типології соціальної політики. Соціал-демократична, консервативна, ліберальна, корпоративна та ін. моделі соціальної політики – переваги і недоліки. Проблеми розробки і критерії вибору програм ефективної соціальної політики в Україні.

Література [2; 6-8; 14-19; 21; 27; 30; 38]

Тема 4. Держава як головний суб'єкт соціальної політики

Органи, установи і організації, які здійснюють цілі соціальної політики. Держава як суб'єкт державної політики: сутність, функції, основні напрями, засоби. Взаємодія загальнодержавних і регіональних суб'єктів соціальної

політики. Повноваження державних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування у галузі соціальної політики.

Література [1; 8-10; 15; 24; 28; 30; 43]

Тема 5. Соціальні суб'єкти – інститути соціальної політики

Діяльність соціальних служб як суб'єктів соціальної політики. Роль комерційного сектора як суб'єкта соціальної політики. Діяльність неурядових некомерційних організацій і соціальних фондів, політичних партій як суб'єктів соціальної політики. Функції пасивних суб'єктів соціальної політики.

Література [11-13; 44; 45]

Змістовий модуль II. Основні напрями соціальної політики

Тема 6. Соціальна політика і принципи соціального захисту

Основні напрями соціального захисту населення. Соціальні гарантії у галузі житлових прав громадян як напрям соціального захисту населення. Установи системи соціального захисту населення. Взаємозв'язок соціальної політики і соціального захисту населення. Основні напрями реформування системи соціального захисту населення.

Література [2; 6; 9; 11; 12; 16; 17; 23; 45]

Тема 7. Соціальна політика держави у сфері праці й трудових відносин

Мета, завдання і механізм реалізації соціальної політики у сфері праці та трудових відносин. Державна соціальна політика стосовно розміру оплати праці. Державні гарантії у галузі охорони праці. Нормативне регулювання трудових відносин: захист трудових прав громадян, регулювання трудових суперечок. Регулювання зайнятості населення на загальнодержавному і регіональному рівнях. Поняття соціального партнерства і підходи до його визначення. Чинники формування соціального партнерства як інституту соціальної держави. Основні моделі та форми соціального партнерства. Принципи і характеристика сторін соціального партнерства. Реалізація соціального партнерства у державній соціальній політиці. Функції держави у реалізації соціального партнерства.

Література [3; 4; 14; 15; 19; 21; 30; 31; 33; 34; 39]

Тема 8. Державна соціальна політика в різних галузях соціальної сфери

Структура пенсійної системи в сучасній Україні. Система соціального страхування як елемент соціального забезпечення. Фонди соціального страхування. Система надання медичної допомоги населенню. Основні

напрями реформування пенсійного забезпечення і системи охорони здоров'я.

Структура організації та управління державною сімейною політикою. Система установ соціального обслуговування сім'ї та дітей: характеристика їх діяльності. Соціальна підтримка сімей з дітьми в Донецькій області. Концепція сімейної політики в Донецькій області. Роль громадськості у боротьбі проти сімейного насильства. Соціальна підтримка сімей, що мають дитину-інваліда.

Література [8; 12; 16; 17; 25; 27; 30; 31; 38; 45]

Тема 9. Соціальна політика відносно різних категорій населення

Поняття молодіжної політики і підходи до її визначення. Молодіжні об'єднання як суб'єкт і об'єкт молодіжної політики. Молода сім'я як об'єкт молодіжної політики. Концепція державної політики відносно молоді сім'ї.

Концепція державної соціальної політики відносно громадян старшого покоління. Регіональна соціальна політика відносно людей старшого покоління. Обласні та міські цільові соціальні програми відносно людей старшого покоління як механізм реалізації регіональної соціальної політики. Діяльність соціальних служб з реалізації соціальної політики відносно людей старшого покоління (на прикладі діяльності соціальних служб України).

Концепція державної соціальної політики відносно людей з обмеженими можливостями. Регіональна соціальна політика відносно людей з обмеженими можливостями. Обласні та міські цільові соціальні програми відносно людей з обмеженими можливостями як механізм реалізації регіональної соціальної політики. Діяльність соціальних служб з реалізації соціальної політики відносно людей з обмеженими можливостями (на прикладі діяльності соціальних служб України).

Література [5; 6; 9; 12; 17; 21; 25; 29-31; 42]

Тема 10. Соціальна робота як інструмент реалізації соціальної політики в різних галузях соціальної сфери

Сучасна концепція соціальної політики. Українська соціальна доктрина. Взаємозв'язок соціальної політики і соціальної роботи. Соціально-політична орієнтованість – професійна якість соціального працівника, її основні компоненти. Соціальна робота як форма і спосіб реалізації соціальної політики.

Література [3; 13; 19; 20]

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ) ЗАНЯТЬ

Тема 1. Соціально політика: сутність, основні принципи і механізми

1. Сутність соціальної політики.
2. Основні принципи і механізми соціальної політики.
3. Основні типи і моделі соціальної політики.
4. Система мінімальних соціальних стандартів у різних галузях соціальної сфери як основа соціальних гарантій.

Тема 2. Соціальна політика в системі суспільних відносин

1. Можливості соціальної політики у вирішенні соціальних проблем.
2. Можливості соціальної політики у забезпеченні соціальної безпеки особи, суспільства і держави.
3. Рівень і якість життя як показники ефективності соціальної політики.
4. Соціальна справедливість як соціально-політична мета і критерій соціальної політики.

Тема 3. Основні пріоритети соціальної політики в Україні

1. Підстави для типології соціальної політики.
2. Основні моделі соціальної політики в Україні та за кордоном, їх переваги і недоліки.
3. Проблеми розробки і критерії вибору програм ефективної соціальної політики в Україні.

Тема 4. Держава як головний суб'єкт соціальної політики

1. Органи, установи й організації, які здійснюють цілі соціальної політики.
2. Особливості державного сектору як суб'єкта соціальної політики
3. Взаємодія загальнодержавних і регіональних суб'єктів соціальної політики.
4. Повноваження державних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування у галузі соціальної політики.

Тема 5. Соціальні суб'єкти – інститути соціальної політики

1. Особливості недержавного сектору як суб'єкта соціальної політики.
2. Роль комерційного сектору як суб'єкта соціальної політики.

3. Досвід громадських організацій і політичних партій у розробці та реалізації соціальної політики.

4. Функції пасивних суб'єктів соціальної політики.

Тема 6. Соціальна політика і принципи соціального захисту

1. Передумови появи і розвитку системи соціального захисту населення.

2. Структура і форми системи соціального захисту населення.

3. Діяльність органів соціального захисту населення в реалізації соціальних прав громадян.

4. Основні напрями реформування системи соціального захисту населення.

Тема 7. Соціальна політика держави у сфері праці й трудових відносин

1. Механізм реалізації соціальної політики у сфері зайнятості населення.

2. Політика відносно розміру оплати праці.

3. Захист трудових прав громадян, регулювання трудових суперечок.

4. Інститут соціального партнерства, його принципи та моделі.

Тема 8. Державна соціальна політика в різних галузях соціальної сфери

1. Структура і основні напрями реформування пенсійної системи у сучасній Україні.

2. Система надання медичної допомоги населенню.

3. Структура організації управління державною сімейною політикою.

Тема 9. Соціальна політика відносно різних категорій населення

1. Соціальна політика України стосовно молоді

2. Соціальна політика України стосовно літніх людей

3. Соціальна політика України стосовно людей з обмеженими можливостями.

Тема 10. Соціальна робота як інструмент реалізації соціальної політики в різних галузях соціальної сфери

1. Українська соціальна доктрина.

2. Взаємозв'язок соціальної політики і соціальної роботи.

3. Професійні якості соціального працівника.

4. Соціальна робота як форма і спосіб реалізації соціальної політики.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Основним завданням самостійної роботи студентів є робота з бібліографічним фондом бібліотеки, під час підготовки до семінарсько-практичних занять: задля виступу, задля готовності до обговорення семінарських матеріалів, задля готовності правильно відповідати у ході семінарського тестування, а також у виконанні практичних завдань з курсу.

Реферати, підготовлені за заданою тематикою, обговорюються та захищаються під час семінарських занять. Заходи з модульного контролю проводяться по завершенню вивчення навчального матеріалу даного модуля.

За пропуски навчальних занять (лекцій, практичних, семінарських) нараховуються штрафні бали (1 бал за кожен пропуск), які віднімаються від сумарного рейтингового балу при виведенні підсумкової оцінки.

За згодою студента, до відомості обліку успішності може бути проставлена екзаменаційна оцінка на підставі поточного рейтингового балу. Студент може підвищувати оцінку «задовільно» або «добре», яку він отримав за результатами поточного контролю, складанням семестрового екзамену.

Результатом самостійної роботи з літературними джерелами має бути позитивне складання заліку. Впродовж навчального курсу студент виконує індивідуальне завдання у вигляді доповіді / есе / схеми / таблиці / електронної презентації.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Покажіть, використовуючи матеріали економічної теорії та інших наук, в якому напрямі розвивається соціальна політика у сучасному світі.
2. На ряді прикладів покажіть застосування соціальної політики у буденній практиці життєдіяльності суспільства, регіону, міста.
3. Опишіть, як сучасні українські дослідники обґрунтовують необхідність соціальної політики як науки.
4. Схарактеризуйте споживацькі бюджети українців відносно і розвиваючого характеру.
5. Дайте аналіз співвідношення малозабезпечених, середніх і спроможних шарів українців.
6. Визначте, які наслідки для соціальної політики має розвиток нових інформаційних технологій.
7. Схарактеризуйте переваги і недоліки основних моделей соціальної політики.
8. Схарактеризуйте різні підходи до розуміння соціальної політики і її основних видів.
9. Визначте роль і значення кожного з основних видів соціальної політики в житті сучасного українського суспільства.
10. Які чинники визначають соціальну політику держави у сучасних

умовах?

11. Змодельуйте процес розвитку соціальної політики.
12. Схарактеризуйте ефективність виробництва і праці у сучасній українській економіці.
13. Дайте оцінку доходу і рівню життя основної маси українців.
14. Схарактеризуйте соціальний аспект інтенсивності праці у сучасній Україні.
15. Дайте характеристику роботі сучасних українських соціальних служб.
16. Дайте характеристику ринку соціальних послуг у сфері соціального обслуговування і соціальної допомоги населенню.
17. Соціальне обслуговування: визначення, види, форми.
18. Соціальні служби, їх роль у соціальному обслуговуванні населення.
19. Соціальна допомога та її значення для соціального захисту населення.
20. Дайте оцінку ефективності соціальної політики сучасної України при вирішенні конфліктів у соціально-трудої сфері.
21. Доведіть, що соціальне партнерство є умовою стійкого розвитку українського суспільства.
22. Схарактеризуйте основні елементи соціальної структури суспільства як категорії соціальної політики.
23. Схарактеризуйте типи соціальних структур і їх динаміку в категоріях соціальної політики.
24. Дайте характеристику тенденцій у змінах соціальної структури пострадянського суспільства.
25. Оцініть еволюційні та революційні типи соціальних трансформацій з погляду необхідності докорінних змін соціальної політики.
26. Розкрийте сутність та визначте форми соціального захисту населення.
27. Покажіть, в якому напрямі слід розвивати технології соціального захисту українців.
28. Схарактеризуйте ринок праці у сучасній Україні, його межі.
29. Дайте аналіз української робочої сили як категорії ринку праці.
30. Дайте аналіз специфіки українського безробіття.
31. Схарактеризуйте процес відтворювання робочої сили у сучасній Україні.
32. Дайте оцінку української соціальної політики на ринку праці.
33. Схарактеризуйте загальні підходи до реформування української охорони здоров'я і пенсійного забезпечення з урахуванням світового досвіду.
34. Запропонуйте критерії, за якими у сучасних умовах можна оцінювати правильність соціально-економічних прогнозів у сфері охорони здоров'я і пенсійного забезпечення.
35. Визначте, за яких умов у сучасній Україні можна прогнозувати соціальну політику у сфері охорони здоров'я і пенсійного забезпечення.
36. Схарактеризуйте загальні підходи до реформування сімейної політики в Україні з урахуванням світового досвіду.
37. Запропонуйте критерії, за якими у сучасних умовах можна оцінювати

правильність соціально-економічних прогнозів у сфері сімейних відносин.

38. Визначте, за яких умов у сучасній Україні можна прогнозувати соціальну політику у сфері сімейних відносин.

39. Схарактеризуйте загальні підходи до реформування української молодіжної політики з урахуванням світового досвіду.

40. Запропонуйте критерії, за якими у сучасних умовах можна оцінювати правильність соціально-економічних прогнозів у молодіжній сфері.

41. Схарактеризуйте загальні підходи до реформування політики відносно літніх людей в Україні з урахуванням світового досвіду.

42. Визначте, чи є у сучасній Україні необхідні ресурси для реалізації ефективної соціальної політики відносно літніх людей.

43. Схарактеризуйте загальні підходи до реформування політики відносно людей з обмеженими можливостями в Україні з урахуванням світового досвіду.

44. Чому необхідна модернізація, насамперед, пріоритетних галузей української соціальної сфери?

45. Основні проблеми і передумови реформування соціальної сфери сучасної України.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Поділ соціальних функцій між державою, підприємствами, домогосподарствами і неурядовими організаціями громадянського суспільства.

2. Співвідношення і взаємозв'язок політики і соціальної політики.

3. Соціальна політика як предмет вивчення. Теорія і практика соціальної політики.

4. Внутрішня цілісність соціальної політики як єдність ресурсонакопичення і ресурсоспоживання.

5. Бюджет соціальної політики.

6. Віднесення управлінського рішення до соціальних на основі оцінки його позитивного впливу на соціальну сферу і рівень життя населення.

7. Соціальна політика у широкому і вузькому сенсі.

8. Угрупування обмежень соціальної політики.

9. Поняття економічного ефекту і економічної ефективності соціальної політики.

10. Розробка загальної стратегії соціальної політики і конкретних рішень по її реалізації законодавчими органами.

11. Механізми соціальної політики.

12. Інституційна структура соціальної політики.

13. Регіональні аспекти соціальної політики.

14. Розвиток теоретичних підходів до побудови соціальної політики у другій половині ХХ ст. Концепція «соціальної держави». Соціально-орієнтована економіка.

15. Соціальне страхування – основа формування держави загального добробуту.
16. Створення соціального та ринкового господарства в Німеччині у другій половині ХХ ст.
17. Концептуальні основи соціального ринкового господарства Л. Ерхарда. Цілі соціального ринкового господарства. Соціальні основи ринкової економіки.
18. Основні принципи шведської моделі держави добробуту.
19. Криза держави загального добробуту і нові виклики соціальних реформ.
20. Перехід від капіталізму до соціалізму: реалізація силової моделі соціальної політики та її цілі.
21. Перехід від соціалізму до капіталізму: реалізація моделі соціальної політики переважно економічними методами та її цілі.
22. Зміна соціальної політики і нові функції владних структур. Об'єктивна необхідність перерозподілу існуючих функцій.
23. Сутність пенсійної реформи в Україні.
24. Соціально-психологічне консультування жертв військового насилля.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Основою оволодіння матеріалом програми вичення курсу «Основи соціальної політики» є систематична, активна та самостійна робота студентів щодо вивчення навчальної, наукової, спеціальної літератури, вирішення ситуаційних завдань та задач із навчальних тем дисципліни, написання рефератів і наукових повідомлень, виконання контрольних робіт. Засвоєння матеріалу сприятиме розвиненості індивідуальних умінь і здібностей слухачів щодо роботи з першоджерелами та підручниками.

Вибираючи тему, студент на власний розсуд опрацьовує одну із запропонованих або три із запропонованих у переліку тем. Варто вибрати так, щоб вона викликала інтерес або була пов'язана з практичною діяльністю студента, а також сприяла максимальному застосуванню знань та набуттю практичного досвіду. Одна тема вибирається у разі великого обсягу знайденого матеріалу, три теми – в разі невеликих обсягів матеріалів на кожну окрему тему.

При підготовці відповідей на питання контрольної роботи студент повинен ознайомитись із навчальними посібниками, переліченими у списку літератури. Необхідно знайти глави чи розділи, які містять матеріал щодо конкретного питання та ретельно вивчити (прочитати, зрозуміти, законспектувати) його.

У контрольній роботі потрібно стисло викласти основний зміст відповідей на поставлені питання. Загалом у контрольній роботі мають бути відповіді на кожне зазначене питання. По кожному питанню, якщо їх декілька, необхідно зробити стислий висновок.

Для підготовки відповідей потрібно також вивчити не тільки навчальну літературу, а й першоджерела, які варто прочитати і зрозуміти основні ідеї цих авторів. Адже підготовка контрольної роботи – це не тільки конспектування навчальної літератури, а й творчий процес. Саме тому відповіді на питання повинні бути досить повними, самостійними, відображати рівень загальної культури та спеціальних знань студентів.

Обсяг контрольної роботи – 10-15 сторінок друкованого тексту, відповідно вдвічі більше – рукописного. На початку роботи потрібно вказати тему або теми роботи та викласти план роботи, який відбиватиме її структуру (чіткий порядок побудови тексту, зв'язок між окремими частинами). Структура контрольної роботи має бути такою: титульний лист (прізвище, ім'я та по батькові студента; факультет, назва навчального закладу; дисципліна, з якої виконується робота; варіант контрольного завдання; прізвище, ім'я та по батькові викладача; місто та рік виконання роботи); план роботи; вступ (де викладена актуальність та основні положення вибраної теми або тем, об'єкт та предмет аналізу); основна частина (розглянуті питання); висновки; список використаної літератури (потрібно вказати навчальні посібники та додаткову літературу, використані при виконанні контрольної роботи). Усі сторінки мають бути пронумеровані (крім першої – титульної) та відповідно відображені у плані роботи.

Особливу увагу слід приділити оформленню контрольної роботи. Вона повинна бути виконана охайно, ретельно. Кожна відповідь розпочинається з назви питання, закінчується коротеньким висновком. Кожен розділ роботи починається з нової сторінки.

У встановлений термін робота подається для перевірки на кафедру. До заліку студент допускається, якщо контрольну роботу оцінено позитивно. У ході написання контрольної роботи студент має використовувати вітчизняні та зарубіжні інформаційні матеріали, самостійно проводити пошук документальної та фактографічної інформації, здійснювати систематизацію та узагальнення даних, виявляти ключові моменти, використовувати електронну пошту та телеконференції, застосовуючи методи пошуку в мережі Інтернет. За необхідністю слід проводити реферування документів, формуючи власні погляди на явища, події та процеси, базуючись на знанні граматичних форм.

Для оформлення роботи студентам рекомендується використовувати шрифт Times New Roman, 14 розмір. Поля: верхнє та нижнє – 2 см., ліве – 1,5 см., праве – 3 см.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сутність і зміст соціальної політики.
2. Основна мета соціальної політики.
3. Основні завдання соціальної політики.
4. Основні суб'єкти соціальної політики.
5. Соціальні форми спільного життя і діяльності.
6. Принципи соціальної політики.
7. Осередки суспільства розглядається у соціальній політиці.
8. Моделі соціальної стабільності у суспільстві.
9. Соціальна функція держави.
10. Соціальна функція підприємств.
11. Внутрішня цілісність соціальної політики.
12. Соціальна політика як витрати.
13. Соціальна політика як джерело додаткових коштів.
14. Соціальна стратегія.
15. Бюджет соціальної політики.
16. Управлінські рішення у соціальній політиці.
17. Перспективи позитивного ефекту у соціальній політиці.
18. Соціальний ефект у коротко- та довгостроковій перспективі.
19. Соціальна політика у широкому сенсі.
20. Соціальна політика у вузькому сенсі.
21. Обмеження соціальної політики.
22. Способи подолання політичних обмежень соціальної політики.
23. Бюджет соціальної політики.
24. Поняття економічного ефекту соціальної політики.
25. Парадигма «відкритого суспільства».
26. Протиріччя між економічною і соціальною політикою.
27. Види рішень законодавців у сфері соціальної політики.
28. Державна дія на макроекономічні пропорції на користь соціальної політики.
29. Пасивна роль роботодавців у соціальній політиці.
30. Активна роль роботодавців у соціальній політиці.
31. Роль неурядових організацій у соціальній політиці.
32. Об'єктивні причини соціального популізму.
33. Діяльність фінансово-кредитних установ.
34. Діяльність Міжнародного банку реконструкції та розвитку в Україні в період ринкових реформ.
35. Використання податкових важелів і стимулів для орієнтації роботодавців на проведення соціальної політики.
36. Політичні методи – лобювання рішень у сфері соціальної політики, організація «громадської думки».
37. Економічні передумови соціальної відповідальності домогосподарств.
38. Диференціація соціальної відповідальності держави перед

домогосподарствами.

39. Регіоналізація соціальної політики.
40. Параметри соціального розвитку регіонів.
41. Концептуальні основи соціальної політики
42. Бідність як соціальна категорія і серйозна соціальна проблема.
43. Концепція Т. Мальтуса.
44. Теорія природного відбору Г. Спенсера.
45. Теорія вільного підприємництва А. Сміта.
46. Бідність як соціальне благо.
47. Бідність як соціальне зло.
48. Типологія бідності.
49. Емпіричні дослідження проблеми бідності: Дж. К. Шатлуорт, Ф. Іден, Ч. Бут, С. Роунтрі.
50. Методологічні передумови вивчення бідності в американській соціології.
51. Релятивізація розуміння бідності.
52. Бідність як соціальне зло: егалітаристський напрям.
53. Поняття структурної бідності. Бідність в Україні.
54. Концепції соціально-орієнтованої ринкової економіки.
55. Основні елементи соціально-орієнтованої ринкової економіки.
56. Дж. Кейнс і концепція «соціальної держави».
57. Концепції «держави загального добробуту».
58. Патерналістська модель соціальної політики.
59. Типи моделей держави загального добробуту.
60. Соціальне страхування.
61. Історія становлення системи соціального страхування, ідейні джерела: Мірабо, Сміт, Лейбніц, Гоббс, Бріссо, Кондорсе.
62. Політичні підстави впровадження системи соціального страхування.
63. Криза парадигми соціального страхування і його причини.
64. Обмеження реформування соціальної політики в державах різних типів.
65. Оцінка результатів реформ соціальної політики.
66. Джерела концепції соціального ринкового господарства.
67. Виникнення і розвиток лібералізму в суспільній думці Німеччини.
68. Лібералізм австрійської школи: Людвіг ф. Мізес і Фрідріх А. Хайек.
69. Соціальний неолібералізм А. Мюллер-Армака.
70. Ордолібералізм В. Ойкена і Ф. Бема.
71. Концептуальні основи соціального ринкового господарства Л. Эрхарда.
72. Еволюція концепції соціального ринкового господарства 60–70-х років ХХ ст.
73. Основні напрями соціальної політики Німеччини.
74. Основні принципи шведської моделі держави добробуту.
75. Соціальна політика в перехідній економіці.

76. Реалізація силової моделі соціальної політики.
77. Реалізація моделі соціальної політики переважно економічними методами.
78. Визначення планування у соціальній політиці.
79. Роль прогнозу в плануванні соціальної політики.
80. Розподіл цілей соціальної політики по тимчасових горизонтах.
81. Короткострокові цілі соціальної політики.
82. Довгострокові цілі соціальної політики.
83. Загальні принципи пенсійної політики в ринковій економіці.
84. Соціальна політика під час військових дій.
85. Про соціальний і правовий захист військових та членів їх сімей.
86. Визначення рівня життя населення і динаміки соціальної напруженості під час військових дій.
87. Етапи, технології та організація соціальної роботи з біженцями.
88. Соціальна робота з дітьми переселенців.
89. Соціально-психологічне консультування жертв військового насилля.
90. Місцеве самоврядування під час військових дій.

ІНДИВІДУАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНА РОБОТА

У процесі викладання можливі індивідуальні консультації за вимогами студентів з метою покращення розуміння теоретичного та практичного матеріалів, а також з метою консультації пошуку літературних джерел соціологічної інформації.

МЕТОДИКИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

У ході семінарського тестування студентам пропонується дати відповідь на запропоновані твердження (згоден, незгоден) або вибрати один з варіантів відповіді, що сприяє активному мисленню, розвитку логічного мислення та стимуляції сприйняття соціологічної інформації під час лекційних занять. Серед тверджень є правильні або неправильні варіанти твердження або варіанти відповіді. Тестування містить питання, на які студент має дати відкриті відповіді, розкривши й схарактеризувавши термін, наукову категорію або теорію. Студента заохочуємо до будь-якої форми активної участі в обговоренні ключових питань практичного заняття, виконання ним практичних завдань.

СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Система поточного контролю знань студентів включає усне опитування, тестове опитування, доповіді студентів, дискусії. Протягом курсу студенти готують практичні завдання, виконання яких координує й перевіряє викладач. Наприкінці курсу студенти складають залік.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного контролю та підсумкового оцінювання проводиться відповідно до навчально-методичної карти, де позначено види і терміни контролю.

Реферати, підготовлені за заданою тематикою, обговорюються та захищаються під час семінарських занять. Заходи з модульного контролю проводяться по завершенню вивчення навчального матеріалу даного модуля.

За пропуски навчальних занять (лекцій, практичних, семінарських) нараховуються штрафні бали (1 бал за кожен пропуск), які віднімаються від сумарного рейтингового балу при виведенні підсумкової оцінки.

За згодою студента, до відомості обліку успішності може бути проставлена екзаменаційна оцінка на підставі поточного рейтингового балу. Студент може підвищувати оцінку «задовільно» або «добре», яку він отримав за результатами поточного контролю, складанням семестрового екзамену.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевич В. Д., Баластрик Л. А. Государственные финансы. – К., 2002.
2. Бидан В. Гуманистическая составляющая социальной политики в условиях экономических трансформаций // Украина: аспекты работы. – 2001. – № 5. – С. 41–44.
3. Введення в соціальну роботу: навч. посіб. / Т. В. Семигіна, І. М. Грига, О. С. Шевчук. – К.: Фенікс, 2001. – 288 с.
4. Волгин Н. А. Социальное государство: учебник / Н. А. Волгин, Н. Н. Гриценко, Ф. И. Шарков. – М.: Дашков и К, 2003. – 416 с.
5. Волков Ю. Г. Социология молодежи / Ю. Г. Волков, В. И. Добренев, Ф. Д. Кадария, И. П. Савченко, В. А. Шаповалов. – Ростов н/Д: Феникс, 2001. – С. 479–556.
6. Геец В. Социогуманитарные составляющие перспектив перехода к социально ориентированной экономике в Украине // Экономика Украины. – 2000. – № 2. – С. 4–13.
7. Гонтмахер Е. Социальная политика: уроки 90-х / Е. Гонтмахер. – М.: Гелиос АРВ, 2000.
8. Государственная социальная политика и стратегии выживания домохозяйств / под ред. О. И. Шкаратана. – М., 2003. – 463 с.
9. Джоджик Я. Социальная защита – приоритеты в деятельности правительства и парламента // Свободная жизнь. – 2002. – 13 апреля.
10. Дідківська Л. І., Головка Л. С. Державне регулювання економіки – К.: Знання-Прес, 2002. – 214 с.
11. Духонченко А. Органам соціальної захисту населення – особий статус і сучасні інформаційні технології // Соціальний захист. – 2000. – № 2. – С. 45–48.
12. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування та пенсійне

забезпечення : у цифрах і фактах – К.: М-во праці та соціальної політики України, пенсійний фонд України, 2002. – 45 с.

13. Иванкович В. Социальная сфера: состояние дел // Труд и зарплата. – 2004. – № 18. – С. 10.

14. Иванова О. Л. Соціальна політика: теоретичні аспекти. – К.: Академія, 2003. – 107 с.

15. Калашников С. В. Функциональная теория социального государства. – М.: Экономика, 2000.

16. Кихано А. Мы преодолеем бедность // Правительственный курьер. – 2001. – 29 августа. – С. 3.

17. Кокина В. Льготы и их адресность: социальная защита // Правительственный курьер. – 2000. – 29 апреля.

18. Коломийчук В. С. Современные социальные процессы в Украине: актуальность исследования, особенности трансформации // Региональная экономика. – 2003. – № 1. – С. 87–91.

19. Ламбаева И. А. Социальная работа за рубежом: учеб. пособие / И. А. Ламбаева. – Улан-Удэ: Изд-во ВСГТУ, 2000. – 110 с.

20. Лексикон социальной работы / под ред. С. М. Кибардина. – Вологда: Русь, 2001. – 296 с.

21. Либанова Е., Иванкевич В. Опыт социальной политики в странах развитой рыночной и переходной экономики и возможности его использования в Украине // Украина: аспекты работы. – 1997. – № 1. – С. 36–42.

22. Михальченко М. І. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. – Дрогобич: ВФ “Відродження”, 2004. – 488 с.

23. Надточий Б. Преодолеет Украина "групповой эгоизм" в пенсионном обеспечении? // Украина: аспекты работы. – 2001. – № 6. – С. 37–40.

24. Нечай А. Совершенствование правового обеспечения социальной помощи в Украине // Право Украины. – 2000. – № 12. – С. 86–90.

25. Новиков В. Преодоление бедности – насущная проблема социальной политики // Украина: аспекты работы. – 2002. – № 1. – С. 23.

26. Основы социального партнерства: теория и практика: учебник / под ред. В. А. Михеева. – М.: Экзамен, 2001. – 448 с.

27. Право социального обеспечения России: учебник / по ред. К. Н. Гусова. – М.: Проспект, 2004. – 488 с.

28. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії. Закон України від 05.10.2000 р , № 2017 – III // www.rada.org.ua

29. Российская молодежь: проблемы и решения. – М.: Центр социального прогнозирования, 2005. – 648 с.

30. Сахань И. Социальные приоритеты государственной политики: социальная защита // Правительственный курьер. – 2000. – 4 ноября.

31. Симонова Т. М. Социальные проблемы в социологии и в социальной работе: определение, анализ, решение / Т. М. Симонова. – СПб.:

Роза мира, 2005. – 241 с.

32. Скуратовський В. А. Палій О. М. Основи соціальної політики – К., 2002. – 199 с.

33. Социальная политика: энциклопедический словарь / под ред. Н. А. Волгина. – М.: Академический проект, 2005. – 688 с.

34. Социальная политика: толковый словарь / под ред. Н. А. Волгина. – М.: Академ. проект, 2002. – 456 с.

35. Социальная политика / под ред. Н. А. Волгина. – М.: Экзамен, 2004. – 736 с.

36. Социальная работа и гражданское общество: коллективная монография / по ред. И. А. Григорьевой, А. А. Козлова, В. А. Самойловой. – СПб.: Международный проект, 2006. – 312 с.

37. Социальная работа: теория и практика: учеб. пособие / под ред. Е. И. Холостовой. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 427 с.

38. Соціальні служби – родині: Розвиток нових підходів в Україні / за ред. І. М. Григи, Т. В. Семигіної. – К., 2003. – 128 с.

39. Трудовой право: учебник / по ред. О. В. Смирнова. – М.: Изд-во проспект, 2006. – 560 с.

40. Холостова Е. И. Социальная политика / Е. И. Холостова – М.: СТИ МГУС, 2000. – 251 с.

41. Холостова Е. И. Социальная политика и социальная работа / Е. И. Холостова. – М.: Дашков и К, 2008. – 216 с.

42. Ювенология и ювенальная политика в 21 веке. Опыт комплексного междисциплинарного исследования / под ред. Е. Г. Слуцкого. – СПб., 2004. – 729 с.

43. Юрий С. И., Бескид И. М. Бюджетная система Украины. – К.: НИОС, 2000.

44. Ягодка І. Соціальна інфраструктура і політика: навч. посіб. – К., 2000.

45. Якуненко Н. Анализ уровня и структуры доходов и расходов населения // Украина: аспекты работы. – 2001. – № 1. – С. 12.